

DRIFT

De Denen behoren tot de meest voorzichtige en lafste volken ter wereld, zo hebben wij inmiddels kunnen vaststellen. De corona is een flinke klap toegebracht en we mogen weer vrij reizen in Europa. De Denen echter hebben nog grote schrik en houden hun grenzen potdicht. Dat wil zeggen Duitsers, Noren en nog zo wat bevolkingsgroepen zijn er welkom, maar voor Nederlanders blijft de grens gesloten. Voor een kort moment overwegen wij onze moed tegenover hun wanhoop te plaatsen en in het geniep hun grens te passeren. Maar onze

daadkracht bezwijkt vanwege angst, niet zozeer die van onszelf maar vooral die van onze geliefden. Zomaar word je, bij een heterdaadje door de Deense politie, opgesloten voor langdurige quarantaine. De feestelijke afsluiting van onze wandeltocht langs de Waddenzee laat derhalve nog even op zich wachten. In plaats daarvan gaan we nogmaals naar de Halligenkust van Sleeswijk Holstein. Daar kunnen we maar niet genoeg van krijgen. Pellworm wordt onze bestemming.

We melden ons bij de camping van het dorpje Altekirche bij Frau Kobauer. "Jullie zijn zeker de vliegeniers" merkt ze spontaan op, als we ons melden in de receptie. Rob is gelijk geroerd en dankt haar voor dit compliment. Helaas wij zijn de beide wandelaars. "Ah Herr Bakker und Herr Strietman aus Holland." "Das macht nichts, ist auch OK."

Vroeg in de ochtend gaan we op pad voor een rondje Pellworm. De hemel is strakblauw. Wind is er amper en we koesteren ons in het prille zonnetje. Groen land naar alle kanten. Langs een dijkje een rij huizen. Bij het dorp zelf een machtige kerk en een nog machtiger, deels verwoeste toren. De St Salvator Kirche. Vanwaar zo'n groot Godshuis in zo'n kleine omgeving? Een steeds terugkerende vraag in dit soort dun bevolkte gebieden. We weten dan nog

niet dat we hier in de avond een afschuwelijke culinaire ervaring zullen beleven. We verheugden ons op grauwe gans en werden getrakteerd op een heerlijk verbrand stuk vlees dat vooral oneetbaar was. Dat een kok in staat is om vlees zo te verminken.

Maar zoals gezegd, dat weten we op dat moment nog niet. We genieten van de kerk en de graven er omheen. Dan de dijk met strandkorven en een verwijzing naar het Hundenstrand. Aan de voet van de dijk treffen we nog een bord met een verbazingwekkende mededeling. Onder het hoofdje "Rattengift" staat vermeld dat, mocht je met dit goedje in aanraking zijn gekomen, dat je je dan "sofort" met een arts in verbinding moet stellen en om vitamine K1 vragen. We zijn gewaarschuwd.

Lopen over de kruin van de dijk in een lekker fris briesje. Het wad, met hier en daar, aan de horizon, een pukkel, een puist. Warften, terpen dus met boerderijen die dicht op elkaar staan. Pellworm ontstond ergens in het midden van de zeventiende eeuw, toen het omringende land door enorme vloedgolven werd weggeslagen. Wat overbleef waren de wat hogere gebieden waar de bevolking zich in eerste instantie door het opwerpen van warften, en later door dijkenbouw teweer stelde tegen de verschrikkingen van de zee. Geleidelijk aan werden de dijken hoger en nam de directe invloed van de zee, zout water, op het eiland zelf af. Inmiddels ligt er een massieve dijk die de indruk wekt nimmer te bezwijken.

Aan de landkant is het formaat van de percelen opvallend. Op kleine kavels grazen koeien en wordt graan geteeld. Verspreid liggen de boerderijen in Deense stijl. Dijken slingeren zich hier doorheen, gesierd met bomen en arbeidershuisjes. Vlak tegen de dijk aan plasjes, voormalige kleiputten, waar zich bergeenden, kluten, scholeksters, tureluurs en meeuwen ophouden. Vooral de jonge kluten vertederen ons. Zo klein als ze zijn, maar parmantig stappen ze rond en wroeten met hun korte opgewipte snaveltjes in de prut, alsof ze al alles van het leven weten. De jeugd is onverschrokken.

Eindelijk krijgen we ook een monument in beeld. Want daar ontbreekt het hier in hoge mate aan. Valt hier dan geen verdrinkingsdood of een rampzalige dijkbreuk te herdenken? Hoe wreed is het als we, naderbij gekomen, zien dat we te maken hebben met een van de verschrikkingen van de moderne tijd: een uitstrooiplek van as. Bordjes met namen en jaartallen. Een algemene tekst:

"Auf den Flügeln der Zeit fliegt die Traurigkeit dahin." Er is een boot bijgeplaatst waarin een bankje voorzien van een ruim ontworpen asbak. Weg van hier, snel verder!

Ik probeer te doorgronden wat me zo tegenstaat bij al dit gedoe. Zitbankjes op de dijk, FKK graslandjes, strandkorven en dan nu een uitstrooiplek van as. Zolang er geen volk is, gaat het nog. Maar zo tegen elf uur in de ochtend als het tevreden toeristenvolk tevoorschijn komt, verval ik in grote droefenis. De wereld is niet langer echt, maar een groot pretpark.

Virginia Woolf wenste 'A room of one's own'. Ik verlang naar 'A world of my own'.

Gelukkig belanden we kort daarna op een kroegachtig terras, waar locals elkaar vermaken met jennen en sterke verhalen. Een van hen weet te vertellen dat de Hollanders hier de boel bedijkt hebben. De bestuurderen maakten zich zorgen over de overspeligheid van het jonge vrouwvolk op het eiland. Er kwam een bepaling dat als een van de jongedames zwanger zou raken van een Hollander, dat ze dan vrijwillig zelfmoord diende te plegen door bij opkomend water het wad op te lopen en niet meer terug te keren.

Er wordt door een van de stamgasten rum-cola besteld. Veel rum graag. Andere stamgasten informeren of dat soms heilzaam werkt bij zijn zojuist doorstane ziekbed. Ook de lokale politiek komt voorbij. De strijd tussen conservatieve boeren, allen CDU stemmers en meer wereldse typen die SPD en Grünen stemmen. Inmiddels zijn deze laatste de grootsten en streven zij na dat de boeren hun dagelijkse praktijk aanpassen. Minder intensief, minder chemie, zoals ze hier zeggen. Daar wordt natuurlijk landbouwgif mee bedoeld.

Het haventje van Pellworm ligt lekker te smoren in de zomerse warmte. Visserschepen, zo op het oog nog volop in bedrijf, hebben het weekeinde verlof. Toch verheugt het ons dat er nog een vissersbevolking actief is die zijn brood eerlijk verdient met echt werk. Bij Tom's Fisch und grill weten we, ondanks hoge bureaucratische coronamuren, tweemaal Bockwurst met pils te scoren. Terug naar Alte Kirche. We nemen een voetpad dat dwars over het eiland loopt, omgeven door ouderwets, maar desondanks intensief beteeld, boerenland. In een dromerige, landerige sfeer zingen veldleeuweriken en rietzangers volop. De Neue Kirche is geopend voor publiek. Wederom verbazing. Hoe kan zoveel prachtigs hier zijn? Het ingetogen grijsblauw van banken en plafond. De ruwe, onregelmatig vormgegeven metselstenen. En aan de verste kant het altaar met uitbundig goud als overheersende kleur, dat me meeneemt naar Spaanse Godshuizen. Hoe kan een kleine boerengemeenschap zoveel schoonheid hebben gerealiseerd?

Dan, wat verscholen naast een autoweg en op geen enkele kaart of toeristische folder te vinden, een gedenkplaats voor drie oorlogen. De eerste wereldoorlog springt het meest in het oog: "Den Helden die in Völkerringen 1914-1918 fern der Heimat starben". Zesenzestig personen. Hun namen vrijwel onleesbaar. Met veel moeite ontcijferen we: Martin Andriessen Bei Lemberg. Op een bijveldje "1939 1945 fürs Vaterland gefallen". Gevolgd door een lange lijst van meer dan 100 namen. Met als slotzin: "Dankbarkeit zetzte Ihnen diesen Stein. Liebe bewahret ihr Gedächtniss." De Frans-Duitse oorlog van 1870 komt er wat bekaaid vanaf, met maar een dode. Georg Heinrich Thomson die er bijna vrolijk bij ligt.

De middag schiet ondertussen flink op. Een smalle asfaltweg brengt ons terug op de camping, waar Frau Kobauer ons koud bier schenkt in de schaduwrijke tuin hoog op de warft.

De volgende ochtend gaan we ter afsluiting van ons bezoek aan Pellworm, wadlopen. Reeds om half zeven staan we bij het "Treffpunkt für geführte Wadwanderungen". Vanaf hier zullen we naar Süderoog lopen, een tochie van niks zoals bij terugkeer blijkt. Het wad echter is, op dit tijdstip, nog geheel

gevuld met water zodat we eerst een uurtje gaan spelen. Om half acht gaat het toch echt gebeuren. Wadlopen is hier een eenvoudig klusje. De route is met vaste palen, om de paar honderd meter, aangegeven. Het wad zelf is vrij stevig en nauwelijks pruttig. De zon schijnt. Het is dat we vermoeden in overtreding te zijn. We beschikken niet over een persoon die ons begeleidt en ergens moet ook Naturschutzgebiet 1 een aanvang nemen. Voor het overige is het als een blokje om na afloop van een te zware maaltijd. Na een uurtje zijn we op Süderoog. Een vogeleiland en dat merken we al van verre. De meeuwen vinden het maar niks dat we in de buurt zijn. Een rondje Hallig zit er niet in. Rob neemt, als souvenir nog een kei van de beschoeiing mee en dan aanvaarden we de terugtocht. De meeste indruk maken de ruime velden van klein zeegras (*Zostera noltei*). In Nederland vrijwel uitgestorven, maar hier volop aanwezig. Op de dijk is een afspoelinstallatie aanwezig. Spic en span kruipen we in de auto. Terug naar huis.

Pellwormbezoek: 20 t/m 23 juni 2020